

GÖRKƏMLİ DÖVLƏT XADİMİ, MÜDRİK SIYASƏTÇİ

Ulu öndər Heydər Əliyev ictimai-siyasi quruluşundan asılı olma-
yaraq sözün əsl mənasında, bütün dövrlərdə Azərbaycan xal-
qının lideri idi. 1969-1982-ci illərdə ölkəyə rəhbərlik etdi-
yi dövr ərzində onun tərəfindən görülmüş işlər Azərbaycan xalqının maraqları-
na xidmət edirdi. Məhz ulu öndərin fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycana mərkə-
zi fondlardan böyük həcmdə vəsait gətirilirdi. Yeni zavodlar, fabriklər tikilirdi.
İndi bu zavod və fabriklər Azərbaycanın iqtisadi və sənaye potensialına böyük
dəstəkdir. Əgər o illərdə Azərbaycanda iri sənaye infrastrukturu yaradılmasaydı,
xüsusilə də, neft emalı sahəsində nəhəng qurğular tikdirilməsəydi, bu gün Azər-
baycanın iqtisadi potensialı bu qədər güclü, 8 Noyabr Zəfərimiz isə bu qədər par-
laq və möhtəşəm ola bilməzdi. Heydər Əliyev təkcə Azərbaycan, yaxud SSRİ miqya-
sında deyil, dünya çapında tanınan və böyük ehtiram bəslənilən böyük siyasətçi idi.

1987-ci ilin oktyabrında SSRİ rəhbərliyindən istefa vermiş gör-
kəmli dövlət xadimi, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev bir müddət Moskvada yaşadıqdan sonra, 1990-cı ilin 20 iyulunda doğma Azərbaycana qayıtdı. 20 yanvar 1990-cı ildə Bakıda törədi-
lən dəhşətli faciənin səhəri günü Moskvadakı Azərbaycan nüma-
yəndəliyinə gələrək 6 minə yaxın insanın iştirak etdiyi yığıncaqda çı-
xiş etməsi, Bakıda baş verən hadisələr haqqında beynəlxalq icti-
maiyyəti məlumatlandırması, bu hadisələri Azərbaycana xalqına qarşı
təcavüzü adlandırması, bu ağır günlərdə xalqı ilə bir yerdə ol-
masını bildirməsi Azərbaycan xalqında dahi rəhbərə olan sevgini
daha da artırırdı. Həmin vaxt Azərbaycana rəhbərlik edənlər
isə bunu açıq-aşkar hiss etdiklərinə hər vasitə ilə Heydər Əliyə-
vin Azərbaycana gəlməsinə mane olmağa çalışırdılar.

Bakıda yaşamasına imkan ve-
rilmədiyi üçün ümummilli lider 22 iyul 1990-cı ildə doğulub boya-ba-
şa çatdığı doğma Naxçıvana qa-
yıtdı. Naxçıvan əhalisi ulu öndəri böyük sevgi və məhəbbətlə qarşı-
ladı. Naxçıvan şəhərinin baş mey-
danına toplaşan yüz min nəfərdən çox insan bütün ömrünü Azər-
baycan xalqına həsr etmiş, öz rahatlı-
ğını, dincliyini gecə-gündüz xalqı-
nın xoşbəxtliyinə sərf edən Hey-
dər Əliyevlə vahid bir qüvvə kimi qovuşdu.

Dahi şəxsiyyətin Naxçıvana -
doğma vətənə qayıdışı elə bir vaxta təsadüf etmişdi ki, respubli-
kamız Azərbaycan SSR Ali Sove-

tinə və Naxçıvan MSSR Ali Sove-
tinə seçkilər ərəfəsində idi. Həmin vaxt Naxçıvan əhalisi, demək olar ki, bütün dairələrdən Azərbaycan SSR Ali Sovetinə və Naxçıvan MSSR Ali Sovetinə Heydər Əliyə-
vin namizədliyini irəli sürmüşdü. Ancaq mövcud qanunvericiliyə əsasən bir nəfərin bir dairədən namizədliyinin göstərilməsi müm-
kün olduğu üçün Heydər Əliyev Azərbaycan SSR Ali Sovetinə 340 sayılı Nəhrəm seçki dairəsin-
dən, Naxçıvan MSSR Ali Sovetinə isə Naxçıvan şəhər 2 sayılı seçki dairəsindən namizədliyinin irəli sürülməsinə razılıq verdi. 30 sent-
yabr 1990-cı ildə baş tutan seçki-
lərdə Heydər Əliyev Azərbaycan SSR Ali Sovetinə və Naxçıvan MSSR Ali Sovetinə deputat seçil-
di.

Ümummilli lider Heydər Əliyə-
vin deputat kimi fəaliyyətə başla-
masının ilk günündən - 17 noyabr 1990-cı ildən etibarən Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda apardığı mübarizə diqqəti xüsusi ilə cəlb edir. Gündəliyinə 40 məsələ daxil edilən və Heydər Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən Naxçıvan MSSR Ali Sovetinənin 17 noyabr 1990-cı il tarixli sessiyasında qəbul olunan qərarlar buna parlaq misaldır. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə keçirilən bu tarixi sessiyada Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqının - SSRİ-nin qılincinin hələ də çox təhlükəli olduğu bir vaxtda Naxçı-
van Muxtar Sovet Sosialist Respublikasının adından "Sovet Sosialist" sözləri götürülərək Naxçı-
van Muxtar Respublikası adlandırılmış, Naxçıvan Muxtar Respubli-

17 noyabr 1990-cı ildə Naxçıvanda Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycanın gələcəyi üçün mühüm və tarixi qərarlar qəbul edilmişdir

kasının Ali Dövlət hakimiyyəti orqanının - Ali Sovetin adı dəyişdiril-
lərək Naxçıvan Muxtar Respubli-
kası Ali Məclisi adlandırılmış, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti-
nin üçrəngli Dövlət bayrağı Naxçı-
van Muxtar Respublikasının Döv-
lət bayrağı kimi qəbul edilmiş, bu bayrağın, bütövlükdə Azərbaycan SSR-in dövlət rəmzi kimi qəbul edilməsi məsələsi Azərbaycan SSR Ali Sovetinə tövsiyə edilmiş-
di. Xüsusi olaraq qeyd etmək la-
zımdır ki, bu qərarlar qəbul olu-
narkən hələ Azərbaycan müstə-
qilliyini bərpa etməmişdi. 18 ok-
tyabr 1991-ci ilə 11 ay qalırdı. SSRİ kimi nəhəng və güclü dövlət hələ dünyanın siyasi səhnəsindən çıxmamışdı. SSRİ-nin süqutuna hələ bir ildən artıq vaxt qalırdı. Ona görə də, 17 noyabr 1990-cı ildə bu tarixi sessiyaya sədrlik edən ulu öndər Heydər Əliyev üzərinə çox təhlükəli və məsuliyyətli vəzifə götürmüşdü. Bu da taleyin ulu öndər Heydər Əliyevə bir qisməti imiş ki, müstəqil olmayan, SSRİ kimi dövlətin tərkibinə daxil olan Naxçıvan Muxtar Respubli-
kasında SSRİ-də ilk dəfə müstəqil dövlətin atributları dövlət atributları kimi qəbul olunmuş və bu haq-
da qərarlar onun imzası ilə qüvvəyə minmişdir. Naxçıvanda bu cür gözlənilməz addımların atılmasını bilavasitə Heydər Əliyevin təşəbbüsünün nəticəsi kimi dəyərləndirmək lazımdır.

Lakin Azərbaycanın müstəqilliyini istəməyən, hələ də SSRİ-nin boyunduruğunda qalmaq istəyindən əl çəkməyən ölkə rəhbərliyi Naxçıvan MR Ali Məclisinin sessi-

yasında qəbul edilmiş tarixi qərarları "dövlətçiliyə qəsd" adlandırdı və Naxçıvanın blokada vəziyyətinə düşməsi daha kəskin xarakter aldı. Artıq deputat kimi fəaliyyət göstərən Heydər Əliyev Naxçıvan MR Ali Məclisinin 21 noyabr 1990-cı ildə keçirilən sessiyasında 20 Yanvar faciəsinə siyasi qiymət verilməsinə nail oldu. Sessiyanın qəbul etdiyi və faciənin günahkarlarının - İttifaq və Azərbaycan rəhbərlərinin adı çəkildiyi qə-
rarda 20 Yanvar hadisəsi Azərbaycan SSR-in suveren hüquqlarına, respublikada gedən proseslərə qəsd kimi qiymətləndirilmiş, dinc əhaliyə, günahsız adamlara qarşı müasir silahlarla, hərbi texnika ilə zorakılıq edilməsi, qətlə yetirilməsi Azərbaycan xalqına qarşı açıq təcavüz kimi ittiham edilmişdir. Bir ilə yaxın vaxt keçməsinə baxmayaraq, Bakı faciələrinə Azərbaycan SSR ali hakimiyyət orqanları tərəfindən siyasi qiymət verilməməsinə etiraz olunmuş, Azərbaycan SSR Ali Sove-
tindən tələb edilmişdi ki, ən qısa müddətdə həmin məsələni parlamentin müzakirəsinə çıxarsın. Həmçinin, sessiyada 20 Yanvarın hər il Naxçıvan Muxtar Respublikasında Milli Matəm Günü kimi qeyd olunması qərara alınmışdı. Ali Məclisin 29 noyabr 1990-cı il tarixli sessiyasında ulu öndər 17

noyabr 1990-cı il tarixli sessiyanın qərarlarının tətbiq olunması, qərarlara uyğun olaraq muxtar respublika ərazisində fəaliyyət göstərən dövlət idarələrinin blankların, möhürlərinin dəyişdirilməsi, yeni bayraqların, deputatlar üçün yeni nişanların hazırlanması haqqında təkliflər vermişdi.

Azərbaycanın keçdiyi tarixi yola nəzər salarkən, ümumiyyətlə, xalqımızın çoxmillik dövlətçilik tarixini vərəqləyərkən aydın olur ki, müxtəlif dövrlərdə ölkəmizə bir sıra şəxsiyyətlər rəhbərlik etmişlər. Ancaq bu şəxsiyyətlərin heç də hamısı xalqın sevgisini, hörmət və məhəbbətini qazana bilməmiş, unudulmuşlar. Ancaq elə şəxsiyyətlər də olmuşdur ki, onlar tariximizdə dərin iz buraxmış, xalqın yaddaşına əbədi olaraq həkk olunmuşlar. Azərbaycan tarixində çox böyük xidmətləri heç bir şübhə doğurmayan bu şəxsiyyətlər nə qədər yüksək zirvələrə qalxsalar da, ümummilli lider səviyyəsinə yüksələ bilməmişlər. Azərbaycanın çoxəsrlik dövlətçilik tarixində bu adı yalnız taleyin XX yüzillikdə Azərbaycan xalqına bəxş etdiyi görkəmli dövlət xadimi, müdrük siyasətçi və diplomat ümummilli lider dahi Heydər Əliyev qazana bilmişdir.

Emin QASIMOV,
"Respublika".